

## เรื่อง พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสต้นบ้านปากคลองสวนหมาก



### รายละเอียด

วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๔๙ พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสต้นบ้านปากคลองสวนหมาก ทรงบันทึกเล่าไว้ว่า  
วันนี้ ตื่นสาย อยู่ข้างจะฟกช้า 4 โมงเช้าจึงได้ลงเรือเหลืองข้ามฟากไปฝั่งตะวันตกยังไม่ขึ้นที่วัดพระธาตุ เลย  
ไปคลองสวนหมาก ต้องขึ้นไปไกลอยู่หน่อย ในคลองนี้น้ำไหลเชี่ยวแต่น้ำใส เพราะเป็นลำห้วย มีคลองแยกข้าง  
ขวามือ แต่ต้นทางที่จะเข้าไปเรียกว่า แม่พล้อ ถ้าไปตามลำคลอง 3 วันจึงถึงป่าไม้แต่มีหลักตอมาก เขาเดินขึ้นไป  
ทางวันเดียวถึง...ป่าไม้นี้ พระไปกะเหรี่ยงในบังคับอังกฤษเป็นคนทำ เมียเป็นคนไทย ชื่ออำแดงทองย้อย เป็นบุตร  
ผู้ใหญ่บ้านวันและอำแดงไทย ตั้งบ้านเรือนอยู่ติดกันในที่นั้นไปขึ้นถ้ำรูปที่บ้านสองบ้านนี้ แล้วจึงกลับออกมาจอด  
เรือกินกลางวันท่ามกลางน้ำ

คลองสวนหมากนี้ ตามลัทธิเก่าถือว่าเป็นที่ร้ายนัก จะขึ้นล่องต้องเมินหน้าไปเสียข้างฝั่งตะวันออก เพียงแต่  
แลดูก็จับใจ ความจริงนั้นเป็นที่มิใช่ซุ่มจริง เพราะเป็นน้ำลงมาแต่ห้วยในป่าไม้แต่เงินไม่เป็นเครื่องห้ามกันให้ผู้ใด  
กลัวความตายได้ แสงพอกะเหรี่ยงซึ่งเรียกว่า พญาตะก่า พี่พระไปมาทำป่าไม้ราษฎรที่อยู่ฟากตะวันออกก็พลอย

ข้ามไปหากินมีบ้านเรือนคนมากขึ้น ความกลัวเกรงก็เสื่อมไป. กินข้าวแล้วล่องลงมาขึ้นที่วัดพระธาตุ ซึ่งแต่เดิมเป็นพระเจดีย์อย่างเดียวกับที่วังพระธาตุใหญ่องค์หนึ่ง ย่อมสององค์ พญาตะกำสร้างรวมสามองค์ เป็นองค์เดียวแปลงรูปเป็นพระเจดีย์มอญ แต่ยังไม่แล้วเสร็จพระยาตะกำตาย พระไปจึงได้มาปฏิสังขรณ์ต่อ ได้ยกยอดฉัตรซึ่งมาแต่เมืองมะระแห่ม่งฟุ้งแล้ว แต่ฐานซุกซี้ยังถือปูนไม่รอบ พระเจดีย์นี้ทาสีเหลือง มีลายปูนขาว แลดูในแม่น้ำงามดี

มีราษฎรมาหาเป็นอันมาก ขากลับลงเรือชะล่าล่องไปขึ้นทำยเมืองใหม่ เดินขึ้นมาจนถึงพลับพลา ที่เมืองใหม่นี้มีถนนสองสาย ยาวขึ้นมาตามลำน้ำ เคียงกันขึ้นมา แต่ทำยเมืองถึงพลับพลาประมาณ 20 เส้นวันนี้ถ่ายรูปได้มาก แต่สนุก ได้ตัดผมตามพระเทพาภรณ์ขึ้นมาจากบางกอกโดยทางรถไฟลงเรือมาแต่นครสวรรค์ เพราะหาเวลาตัดผมไม่ได้ พระพุทธเจ้าหลวงทรงสำราญพระราชหฤทัยยิ่งนัก เมื่อประทับอยู่ที่กำแพงเพชร

พระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ ๕) เสด็จประพาสต้น กำแพงเพชร ๑๐ วัน (๑๘ สิงหาคม-๒๗ สิงหาคม ๒๔๔๙) ประพาสต้นหมายถึง เสด็จมาอย่างไม่เป็นทางการ พระองค์มาอยู่ที่ปากคลองสวนหมาก ทั้งวัน แสดงถึงบ้านปากคลอง เป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง ในเมืองกำแพงเพชร ชาวปากคลองยังเล่าขานกันและประทับใจจนมาถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : พระพุทธเจ้าหลวง, ประพาสต้น, คลองสวนหมาก

ที่มา : สันติ อภัยราช. (2549). จดหมายเหตุวัฒนธรรมกำแพงเพชร.

<http://www.sunti-apairach.com/letter/index.php?>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-04-17

[https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page\\_id=1411&code\\_db=610001&code\\_type=01](https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1411&code_db=610001&code_type=01)